

Total No. of Printed Pages—8

2 SEM FYUGP MTHC2

2025

(May/June)

MATHEMATICS

(Core)

Paper : MTHC2

(Real Analysis and Differential Equations)

Full Marks : 60 (80 for 2023 Batch)

Time : 2 hours (3 hours for 2023 Batch)

The figures in the margin indicate full marks for the questions

UNIT—I

1. R র ত্রিবিভাজন ধর্মটো লিখা। 1
Write the trichotomy property of R .
2. মুক্ত অন্তর্বাল (a, a) ক এটা সংহতি হিচাপে প্রকাশ কবা। 1
Express the open interval (a, a) as a set.
3. যদি $a \in R$ যাতে যি কোনো $\varepsilon > 0$ ব বাবে $0 \leq a < \varepsilon$, তেস্তে
প্রমাণ কবা যে $a = 0$. 2
If $a \in R$ is such that $0 \leq a < \varepsilon$ for every $\varepsilon > 0$,
then prove that $a = 0$.

P25/1333

(Turn Over)

(2)

4. (a) যদি $S = \left\{ \frac{1}{n} \mid n \in N \right\}$, তেন্তে প্রমাণ কৰা যে
 $\inf S = 0$.
 If $S = \left\{ \frac{1}{n} \mid n \in N \right\}$, then show that $\inf S = 0$.
- (b) যদি $x \in R$, তেন্তে প্রমাণ কৰা যে $n_x \in N$ পোৱা যাব
 যাতে $x \leq n_x$.
 If $x \in R$, then prove that there exists
 $n_x \in N$ such that $x \leq n_x$.
- (c) যদি $y > 0$, তেন্তে দেখুওৱা যে $n_y \in N$ পোৱা যাব
 যাতে $n_y - 1 < y < n_y$.
 If $y > 0$, then show that there exists
 $n_y \in N$ such that $n_y - 1 < y < n_y$.
5. যি কোনো এটাৰ উত্তৰ কৰা :

Answer any one :

- (a) যদি $I_n = [a_n, b_n]$, $n \in N$ বদ্ধ আৰু সীমাবদ্ধ
 অন্তৰালৰ এটা অন্তৰ্নিহিত অনুক্রম হয়, তেন্তে প্রমাণ কৰা
 যে এটা $\xi \in R$ পোৱা যাব যাতে সকলো $n \in N$ বাবে
 $\xi \in I_n$.
 If $I_n = [a_n, b_n]$, $n \in N$ is a nested
 sequence of closed bounded intervals,
 then prove that there exists a number
 $\xi \in R$ such that $\xi \in I_n$ for all $n \in N$.
- (b) দেখুওৱা যে একক অন্তৰাল
 $[0, 1] = \{x \in R : 0 \leq x \leq 1\}$ গণনযোগ্য নহয়।
 Show that the unit interval
 $[0, 1] = \{x \in R : 0 \leq x \leq 1\}$ is not countable.

P25/1333

(Continued)

(3)

6. যদি x আৰু y দুটা বাস্তৱ সংখ্যা হয় যাতে $x < y$, তেন্তে দেখুওৱা
 যে এটা অপৰিমেয় সংখ্যা z পোৱা যাব যাতে $x < z < y$.

If x and y are real numbers with $x < y$, then
 show that there exists an irrational number z
 such that $x < z < y$.

UNIT—II

7. $\{n^2\}$ অনুক্রমটোৰ 3-টেইলটো লিখা।
 Write the 3-tail of the sequence $\{n^2\}$.
8. প্রমাণ কৰা যে বাস্তৱ সংখ্যাৰ অভিসাৰী অনুক্রম এটা সীমাবদ্ধ
 অনুক্রম।
 Prove that a convergent sequence of real
 numbers is bounded.

9. (a) অনুক্রম $X = \{x_n\}$ ৰ অভিসাৰিতা পৰীক্ষা কৰা, য'ত
 Examine the convergence of the
 sequence $X = \{x_n\}$ where

$$x_n = \frac{n^2}{n+1}$$

- (b) $\sum x_n$ ৰ অভিসাৰিতা পৰীক্ষা কৰা, য'ত
 Examine the convergence of $\sum x_n$ where

$$\sum x_n = \sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{n!}$$

2

P25/1333

(Turn Over)

(4)

10. যি কোনো এটাৰ উত্তৰ কৰা :

4

Answer any one :

(a) প্রমাণ কৰা যে $\left\{\frac{1}{n}\right\}$ অনুক্রমটো এটা কছি অনুক্রম। এই অনুক্রম কিয় অভিসাৰী হয়, যুক্তি দিয়া।

Prove that the sequence $\left\{\frac{1}{n}\right\}$ is a Cauchy sequence. State why it is convergent.

(b) প্রমাণ কৰা যে বাস্তৱ সংখ্যাৰ অনুক্রম এটা অভিসাৰী হ'ব যদি আৰু যদিহে ই এটা কছি অনুক্রম হয়।

Prove that a sequence of real numbers is convergent if and only if it is a Cauchy sequence.

11. যি কোনো এটাৰ উত্তৰ কৰা :

4

Answer any one :

(a) অনুক্রমৰ একেস্বৰ অভিসৰণ উপপাদ্যটো লিখা আৰু প্রমাণ কৰা।

State and prove monotone convergence theorem for sequence.

(b) দেখুওৱা যে p -শ্ৰেণী

$$\sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{n^p} \text{ টো}$$

$p > 1$ ব বাবে অভিসাৰী আৰু $0 < p \leq 1$ ব বাবে অপসাৰী।

P25/1333

(Continued)

(5)

Show that the p -series

$$\sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{n^p}$$

converges when $p > 1$ and diverges when $0 < p \leq 1$.

UNIT—III

12. যদি e^{mx} ফৰম m ৰ কিছু নিৰ্দিষ্ট মানৰ বাবে

$$\frac{d^3y}{dx^3} - 3\frac{d^2y}{dx^2} - 4\frac{dy}{dx} + 12y = 0$$

এটা সমাধান হয়, তেন্তে m ৰ মানবোৰ নিৰ্ণয় কৰা।

2

For certain values of the constant m , the function e^{mx} is a solution of the differential equation

$$\frac{d^3y}{dx^3} - 3\frac{d^2y}{dx^2} - 4\frac{dy}{dx} + 12y = 0$$

Determine all such values of m .

13. যি কোনো এটা সমাধান কৰা :

3

Solve any one :

$$(a) (1 + e^{\frac{x}{y}}) dx + e^{\frac{x}{y}} (1 - e^{\frac{x}{y}}) dy = 0$$

$$(b) y(xy + 2x^2y^2) dx + x(xy - x^2y^2) dy = 0$$

14. যি কোনো এটা সমাধান কৰা :

3

Solve any one :

$$(a) y^2 dx + (3xy - 1) dy = 0$$

$$(b) \frac{dy}{dx} - \frac{y}{x} = -\frac{y^2}{x}$$

P25/1333

(Turn Over)

15. যি কোনো এটা সমাধান কৰা : 3

Solve any one :

(a) $(x+y)^2 \frac{dy}{dx} = a^2$

(b) $(x^2 + y^2) dx + 2xy dy = 0$

UNIT—IV

16. (a) যি কোনো এটা সমাধান কৰা : 3

Solve any one :

(i) $\frac{d^2y}{dx^2} + 7\frac{dy}{dx} + 10y = 0, y(0) = -4, y'(0) = 2$

(ii) $\frac{d^3y}{dx^3} - 3\frac{d^2y}{dx^2} - \frac{dy}{dx} + 3y = 0$

(b) সমাধান কৰা : 4

Solve :

$$\frac{d^2y}{dx^2} - 2\frac{dy}{dx} - 3y = 2e^x - 10\sin x$$

17. যি কোনো এটাৰ উত্তৰ কৰা : 4

Answer any one :

(a) অনিৰ্ণেয় সহগ পদ্ধতি ব্যৱহাৰ কৰি সমাধান কৰা :

Solve by the method of undetermined coefficients :

$$y'' + 6y' + 9y = 2\sin x$$

(b) সমাধান কৰা :

Solve :

$$x^3 \frac{d^3y}{dx^3} - 4x^2 \frac{d^2y}{dx^2} + 8x \frac{dy}{dx} - 8y = 4\log x$$

18. প্ৰাচলসমূহৰ ভেদ পদ্ধতি প্ৰয়োগ কৰি সমাধান কৰা : 4

Solve by the method of variation of parameters :

$$\frac{dy}{dx} + y = \tan x$$

19. (a) এটা অৱকল সমীকৰণৰ বৈখিকভাৱে স্বাধীন সমাধানসমূহৰ বঙ্গকিয়ানৰ মানৰ প্ৰকৃতি কেনেকুৱা ? 1

What is the nature of the value of the Wronskian of the linearly independent solutions of a differential equation?

(b) দেখুওৱা যে e^{-x} , e^{3x} আৰু e^{4x} ফলনকেইটা

$$\frac{d^3y}{dx^3} - 6\frac{d^2y}{dx^2} + 5\frac{dy}{dx} + 12y = 0$$

সমীকৰণৰ বৈখিকভাৱে স্বাধীন সমাধান। এতেকে সমীকৰণটোৰ সাধাৰণ সমাধান লিখা। $2+1=3$

Show that the functions e^{-x} , e^{3x} and e^{4x} are all linearly independent solutions of

$$\frac{d^3y}{dx^3} - 6\frac{d^2y}{dx^2} + 5\frac{dy}{dx} + 12y = 0$$

and hence, write the general solution of the equation.

(8)

(অতিৰিক্ত ২০ নম্বৰ ২০২৩ বৰ্ষৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ বাবে)

(Additional 20 marks for 2023 Batch)

20. অনুক্রমৰ বলয়েন'-ৰেইবছট্টাচ উপপাদ্যটো লিখি প্ৰমাণ কৰা। 5

State and prove Bolzano-Weierstrass theorem for sequences.

21. অনুক্রমৰ অপসাৰিতাৰ চৰ্ত লিখি প্ৰমাণ কৰা। 5

State and prove divergence criteria for sequences.

22. তলৰ যি কোনো দুটাৰ সমাধান কৰা : 5×2=10

Solve any two from the following :

(i) $\frac{dy}{dx} + y = x^2 e^{-x}$

(ii) $\frac{d^4 y}{dx^4} - y = 0$

(iii) $\frac{d^2 y}{dx^2} - 5 \frac{dy}{dx} + 6y = e^{2x}$

***